

Kako bi ljudska šola postala v resnici temelj ljudskega naobraženja.

Spisal Anton Dergane.

Najglavnejša stebra narodnega naobraženja ste znanosti: pedagogika in kmetijstvo.

Dandanes se veliko govori in piše o šolskih rečeh, največ časa se porabi pa, deloma s pretresovanjem vprašanja, koliko let ima dolžnost šolskega obiskovanja na ljudski šoli trajati, deloma s praznim besedovanjem zaradi prednosti, bodi-si uže nove bodi-si stare šole. Mesto dolzega pregovarjanja o teh samo na sebi malo zanimivih rečeh bi bilo za občni blagor in razvitek ljudske omike bolj koristno in važnejšega pomena, resno spraviti se na obravnavo in rešitev drugega vprašanja, kaj bi se dalo namreč storiti v prid in korist prave moralne odgoje otrok in umne ljudske omike sploh, kako bi se podučevanje v posameznih predmetih na ljudski šoli praktičnim zahtevam priredilo in kako učni načrti tako uredili, da bi se učitelj zamogel ozirati pri podučevanju na prihodnji **kmetijski ali pa obrtnijski stan** svojih šolskih otrok, sploh — s kakimi sredstvi bi tudi učitelj pospeševal pravi ljudski napredek, ter pripomogel k povzdigi naroda svojega v duševnem in gmotnem obziru; z eno besedo, kako bi ljudska šola postala v resnici temelj ljudskega naobraženja.

Danes so prepričani vsi najodličnejši in praktični pedagogi o resnici, da le s pomočjo zdrave nравne odgoje se zamorejo vsa druga vprašanja srečno rešiti, le s poboljšanjem ljudske omike sploh in s preuredbo ljudskih šol v odgojevalne zavode v pravem pomenu, s prevedenjem poduka na praktično stališče bi se našlo edino zdravilo, s katerim bi temeljito ozdravili bolezn, ki se splošno nahajajo še med ljudstvom, v državi in srenji, v šoli in družini, in na ta način našim potomcem boljšo in lepšo prihodnost pripravili. — O nujni potrebi te glavne preuredbe, katero naše šolstvo neobhodno potrebuje, se zamoremo pa najbolj prepričati, ako pojasnimo nekoliko pomanjkljivosti in pogrške današnje šolske odgoje.

Dandanašnja odgoja ne razume popolnoma svoje važne naloge. Naše šole so v obče bolj učilnice nego odgojevalnice, šola mora pa vendar izobraževalnica v pravem pomenu biti; ona mora otroke za prave in cele ljudi in ne za polovičarje odgojevati. Skrb za izobraževanje moralnega čutstva, za utrjenje volje in prave značajnosti se večinoma v današnji šoli še pogreša. Ona izreja večidel otroke z napolnjenimi glavami v različnih znanostih, a s celó majhnimi srci, ker se otroci nasitujejo z raznovrstnimi rečmi na račun srčne in značajne omike. Taki otroci postanejo potem prevzetni in napuhjeni od svojih površnih vednosti, pa čisto nepraktični za svoj prihodnji poklic v socijalnem življenji. Pri naši odgoji se stari latinski pregovor „non multa sed multum“ čisto prezira. Naša šolska omika je podobna Prokustovi postelji, pri kateri se odreže, kar je predolzeega, prekratko se pa vleče tako dolgo, da dobi dandanes zeló priljubljeno srednost. Pri taki omiki mora šolska mladina ne samo telesno, ampak tudi duševno hujšati, ker ne dobi v pravi meri duševne hrane, ali pa tako raznovrstne, da je ne more dobro prebavati. Največa napaka današnje izreje otrok obstoji pa v tem, da smatrajo nekateri odgojitelji za smoter ljudskega naobraženja v občem prizadevanji z enacimi sredstvi, doseči tudi za razne stanove enako omiko, in da naj se izreja šolska mladina celó k gospodarski enakosti. Taka izreja namerava pa ne samo v moralnem, ampak tudi v gospodarskem in socijalnem obziru na razpad človeškega društva, ker je ravno različnost stanov naravna

vez, ki društvo človeško še skupaj drži. Ker je pa naša sveta dolžnost, za časni in večni blagor in pravo korist našega ljudstva skrbeti, moramo prizadevanje današnjega časa brez strahu in brez skrbi obsoditi, ter obstati pri našem prepričanju, da so ti in enaki odgojitelji na krivi poti. — Prvi in najviši pedagoški princip, da se človek za človeka odgojuje, je sicer sama na sebi razumljiva resnica, toda celo polje vsakovrstnih vednosti in umetnosti je pa tako veliko, da najbolj nadarjen posamezen človek zamore le majhen del od vsega tega naučiti se, še manj pa praktično porabiti, o popolnosti se ne more še govoriti o tej zadevi.

(Konec prihodnjič.)

Odgovori na kmetijska vprašanja.

*Kako se najlože odpravi „pereči ogenj“ (ožig) pri mladih sadnih drevesih? *)*

Vzrok tej bolezn, ki se pokaže na koži, so črne prašnate gljivice, katere ne le kožo, ampak tudi les pod njo posušé. Posebno rada se ta bolezen drevja poprime, kedar je drevo polno soka in je bilo ranjeno ali udarjeno. Ti nasledki nastanejo tudi, če se veja odlomi. Jablane so posebno podvržene tej bolezn. Najboljše je, če se takemu drevesu vsa bolna koža gladko odreže, rana pa z žganim apnom opere in s kotramom zamaže. Dobro je tudi, ako se okoli bolne kože meseca maja koža oguli, kar se imenuje „žilo puščati“. K.

Kako ravnati s tistimi živinskimi odpadki in s tistim gnojem, ki v klavnici od živine pride, da je najprej za rabo in zakaj je najboljši?

Ako hočemo napraviti iz živinskih odpadkov v klavnici dober gnoj, je neobhodno potrebno, da naredimo iz teh tvarin mešan gnoj ali kompost. Ako bi te tvarine naravnost porabili za gnoj, koristili bi polju in travniku le malo, ker vsak dober gnoj mora biti, kakor je vsakemu znano, zgnjit in razkrojen. Najpripravnejše je, ako se n. dobro natlačena tla nameče dobro ped debelo prsti, na katero pridejo potem odpadki iz klavnice. Ko dosežejo ti odpadki visokost kakih 15 centimetrov, pride na-nje zopet plast prsti, potem zopet odpadki itd., dokler ni kup 1—1½ metra visok. Namesto prsti se porabi tudi lahko pepel, cestno blato in žaganje. Najboljše je pa, ako se prsti primeša malo neugašenega apna, ki te tvarine hitro razkroji. Dobro je tudi, da se kup večkrat prebode s kako debelo palico in potem z gnojnico polije. Ako tak kup vsaj vsaka dva meseca dobro premešamo in prekopljemo, dobimo kmalu prav dober gnoj, ki je izvrsten za travnike in sadna drevesa. Tak gnoj je takrat za rabo, ko so vse tvarine dobro zgnjite in razkrojene, kar se prav lahko spozná. Dobro je pa, da se ne napravi nikdar en velik kup, ampak več malih, ker potem odpadki veliko lože in hitreje zgnjijejo. K.

Vojska zoper vrabce v Avstraliji.

Vrabcev poprej v Avstraliji ni bilo, ampak vpe-ljala jih je še le pred nekoliko leti vlada, ker je mislila, da bode ta tič se tam samo od mrčesov živel; pa zmotila se je, ker vrabcu diši bolj žito, grah, grozdje

*) Ti dve vprašanji sprejeli smo od več gospodarjev in mesarjev ljubljanske okolice. Kdor želi o kaki gospodarski zadevi kaj izvedeti, obrne naj se le na „Novice“, vsakemu bomo na njegovo vprašanje, če bo le v naši moči, prav radi odgovorili. Vred.